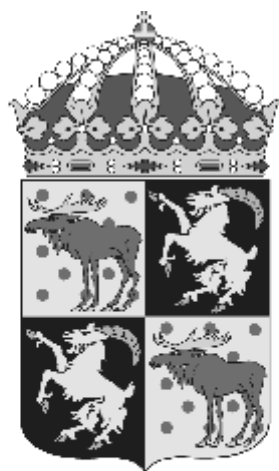

Öppen Landsbygd

**Gävleborgs genomförandestrategi för
landsbygdsprogrammet 2007-2013**

**Länsstyrelsen
Gävleborg**

Innehållsförteckning

1	Nulägesbeskrivning och analys	3
1.1	Vision	3
1.2	Nulägesbeskrivning	3
1.3	Analys av länets styrkor, svagheter, möjligheter, och hot	6
2	Strategi, mål, fokusområden och regionala prioriteringar	7
2.1	Fokusområden	7
2.1.1	Rikt landskap	7
2.1.2	Entreprenörskap och innovationer	8
2.1.3	Besöksnäring	8
2.1.4	Lokala initiativ och lokal samverkan	8
2.1.5	Attraktiv landsbygd för flickor, pojkar, kvinnor och män	9
2.1.6	Lokal förädling	9
2.1.7	Förnybar energi och energihushållning	9
2.2	Regionala prioriteringar	11
2.3	Leader-verksamhet i länet	19
3	Fördelning av budget per åtgärd i respektive axel	20
4	Åtgärden kompetensutveckling	21
5	Åtgärden utvald miljö inom axel 2	24
6	Samband mellan genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet och andra närliggande regionala strategier och program	30
7	Samordning, förankringsprocess och partnerskap	32
8	Uppföljning och indikatorer	33
9	Informationsåtgärder och utbildningar för genomförande av landsbygdsprogrammet ...	34
10	Organisation för genomförande av programmet	35

1 Nulägesbeskrivning och analys

1.1 Vision

Vi vill ha en öppen landsbygd där kvinnor och män bor och verkar för en hållbar framtid.

1.2 Nulägesbeskrivning

1.2.1 Befolkning

Befolkningen i länet uppgick till 275 908 invånare år 2008 varav 138 165 kvinnor och 137 743 män, vilket utgör 3 % av rikets befolkning. Befolkningstätheten i länet uppgår till 15 invånare/km² (22 invånare/km² i riket). Mest glesbefolkad är Ljusdals kommun med 4 invånare per kvadratkilometer. Merparten av länets invånare 63,2 % bor i tätort, medan endast 1,3 % bor i glesbygd. Andelen av befolkningen som bor i länets tätortsnära landsbygd 35,4 % är väsentligt större jämfört med motsvarande andel i riket.

Enligt OECD är glesbygdsmråden områden med färre än 150 invånare/km², medan Glesbygdsverket har definierat glesbygd som områden med mer än 45 minuters bilväg till större tätort än 3 000 invånare. I Gävleborgs län har vi valt att utesluta från programmet tätorter med fler än 20 000 invånare. Företagsstöd i axel 1 undantas(matlandet, klimat, energi)

1.2.2 Befolkningsökning

Befolkningsminskningen i landets glesbygder beror i första hand på de negativa födelsetalen och i andra hand på att ungdomar flyttar in till tätorter. Under 2006 och 2007 minskade befolkningen i länet med 341 respektive 97 invånare per år. Under 2008 ökade däremot befolkningen i länet med 352 invånare varav 108 kvinnor och 244 män.

1.2.3 Åldersfördelning

Länets befolkningsstruktur visar på en relativt ålderstigen befolkning, med relativa överskott i de äldre åldrarna och relativa underskott i de yngre åldrarna jämfört med befolkningen i riket.

1.2.4 Sysselsättning och arbetsmarknad

Länet har en kraftigt könsuppdelad arbetsmarknad. Den största andelen av männen arbetar i privata företag. Männens andel av sysselsatta inom industrin är drygt 75 %. Av kvinnorna arbetar cirka hälften i privata företag och hälften i vård och omsorg. Kvinnornas andel av sysselsatta inom den senare sektorn är drygt 90 %.

Konjunkturläget 2008-09 har medfört en stor mängd varsel och uppsägningar främst inom privat sektor. I november var totalt var 16 332 personer arbetslösa i länet, vilket är en ökning med 56,6% eller 5 903 personer i jämförelse med samma tid förra året. I andel av befolkningen 16-64 år uppgick den totala arbetslösheten till 9,4 % i Gävleborg. Av totalt arbetslösa i Gävleborg i oktober 2009 var 8,6 % kvinnor och 9,9 % män.

Den totala arbetslösheten för ungdomar i Gävleborgs län under 25 år uppgick till 4 589 personer sista veckan i oktober 2009. Detta var en ökning med 66,4% sedan förra året och motsvarar 19,2% av länets befolkning i åldern 18-24 år. Uppdelat på kön är totalt 16,8 % av kvinnorna, och 21,7 % av männen arbetslösa eller i program och aktivitetsstöd. Bland födda i utlandet är arbetslösheten lägre bland unga, 14,3 %.

Andelen deltidsarbetande kvinnor är stor. Detta tillsammans med ansvar för obetalt omsorgsarbete påverkar kvinnornas långsiktiga försörjning, alltså även som pensionärer. Trots att arbetsmarkanden teoretiskt är öppen för alla finns osynliga hinder för att bryta könsbarriärer.

1.2.5 Utbildning

Länet har en av rikets lägsta utbildningsnivåer mätt i andel av befolkningen, 20-64 år, som har eftergymnasial utbildning. Utbildningsnivån är speciellt låg bland länets män, där endast 21,4 % har en eftergymnasial utbildning jämfört 31,5 % bland rikets män. Den regionala variationen är större bland kvinnorna i länet jämfört med männen. Arbetsmarknaden i Gävleborg har behov av fler högutbildade människor. För att få ungdomar att stanna kvar i eller återvända till länet efter utbildning behövs krafter att aktivt påverka och förändra den könssegregerade utbildningen och arbetsmarknaden.

1.2.6 Markanvändning

Länets yta uppgår till 1 975 580 hektar eller 4,4 % av rikets yta. Endast sex av Sveriges län har större yta. Länet har den största andelen skogsmarksareal i landet. Cirka 80 % av länets yta består av skogsmark medan motsvarande andel i riket uppgår till drygt hälften. Vattenarealens andel är något lägre i länet jämfört med riket. Andelen jordbruksmark är betydligt lägre i länet jämfört med riksgenomsnittet. Åkerarealens används främst för foderproduktion, åkerarealen energiproducerande grödor har mycket liten omfattning.

1.2.7 Jordbruk

År 2007 fanns 2 676 jordbruksföretag i länet. De omfattar företag med mer än 2 hektar åkermark enligt Jordbruksverkets statistik. Växtodlingen domineras av vall. Mjolkproduktion är basen för länets animalieproduktion. 2008 fanns det 230 företag med mjolkproduktion i länet. Jämfört med 2004 har 99 mjölgårdar upphört med mjolkproduktionen. Den betesbaserade köttproduktion har i stället ökat. Detta gäller både för nöt och för lamm. Antalet hästar har ökat stort under samma period och är i nivå med antalet mjölkkor.

Odlingslandskapet i Gävleborgs län karaktäriseras av gårdar med många byggnader. En inventering i Ovanåkers kommun visar att det inte är ovanligt med 10-15 ekonomibyggnader på gårdarna, varav de flesta saknar användning idag.

Det är vanligt att gårdarna har mark och byggnader på flera brukningsställen som fäbodar och sambeten. Jord- och skogsbruk bedrivs i många fall inom samma företag och skogsbruket är ett betydande komplement och finansieringskälla. En femtedel av de verksamma i jord och skogsbruk är 55 år eller äldre.

Hela länets jordbruk räknas som mindre gynnat område för jordbruksproduktion. Nära en tredjedel av arealen är ekologiskt odlad. Älvängar är en för länet viktig naturtyp att restaurera (energi). Lokalt förekommer problem med övergödning av sjöar och vattendrag.

1.2.8 Skogsbruk

Gävleborg är Sveriges mest utpräglade skogslän med 81 % skogsmark. 45 % av skogen är i privat ägo och aktiebolagen äger 37 %. Av de drygt 13 800 privata skogsägarna i länet är 40 % kvinnor. Teknikutvecklingen inom skogsbruket har lett till ökad produktivitet och att självverksamhet på den privata skogsfastigheten minskar. Det som gör Gävleborg unikt är kvaliteten på sågtimmer av tall kombinerat med den goda tillväxten. Hälsingefuran är välkänd i hela landet och är ett varumärke att värna om. Historiskt sett har hälsingefuran varit en viktig del i hälsingegårdarnas ekonomi, produktion och byggnadsteknik.

Skogen skapar sysselsättning i länet genom de cirka 6 500 personer anställda inom skogsbruk, trä- och papperstillverkning. Länet är bland de fyra tyngsta i landet i antalet anställda inom dessa yrken. Till varje anställd beräknas minst 2 personer ytterligare sysselsättas genom varor och tjänster till skogsindustrin vilket ger minst 13 000 sysselsatta. Länets skogsråvara förädlas ofta i eller i anslutning till länet och enbart i Hälsingland finns cirka 200 träförädlingsföretag. Den samlade kompetensen inom trä och industri kombinerat med att det finns en relativt komplett struktur inom näringen borde innebära goda förutsättningar för tillväxt och utveckling.

Länet har det sjunde största virkesförrådet i landet och har en tillväxt som är 9 % högre än genomsnittet i landet. Denna tillväxt skulle kunna ökas genom bättre föryngringar, förbättrad skogsvård och skötsel. Aktiebolagen är numera den ägarkategorin som står för den största andelen av avverkningsvolymerna i länet.

Nästan 50 % av den energi som produceras idag kommer från trädbränsle vilket motsvarar 10 900 GWh. Teknikutvecklingen och närhet till väg är viktiga faktorer när det gäller ett ökat uttag av biobränsle i skogen.

Skogsbrukandet har en lång tradition i länet. Nästan alla länets skogar har brukats intensivt i flera generationer vilket medfört att den biologiska mångfalden har minskat. Skogsmarksarealens åldersklassfördelning vittnar även om att länet har högre andel ungsogar och har ett underskott av äldre skogar. Genom miljöanpassat skogsbruk och genom skydd av de mest värdefulla skogsområdena kan den biologiska mångfalden och möjligheterna för såväl råvaruproduktion som rekreation och friluftsliv främjas. För att skogsbruket ska vara hållbart framåt krävs att såväl produktions- som miljö och sociala värden beaktas

1.2.9 Natur och kultur

Gävleborg har stora möjligheter att dra nytta av det variationsrika landskapet, som är rikt på natur- och kulturvärden. I välbevarade bruksmiljöer, i anslutning till våra nationalparker och naturreservat och längs den långa kusten finns potential för utveckling av besöksnäring. Ur ett nationellt perspektiv har särskilt Hälsingland ett enastående rikt kulturarv där byggnadskonsten, musiken, konsten, dansen och traditionerna är högst levande och lockar många turister. Hälsingegårdarna är världsunika och under programperioden väntas UNESCO fatta beslut om att förklara dem som världsarv.

1.2.10 Övrigt företagande och nyföretagande

Nyföretagandet i länet har legat tämligen konstant under de senaste åren, strax under 5 nya företag per 1 000 invånare. År 2008 ökade antalet nystartade företag i länet med 4,5 % jämfört med året innan. För riket minskade antalet nystartade företag 2008 med 1 % jämfört med 2007. Enligt Norrlandsfondens konjunkturbarometer med statistik från SCB är konjunkturläget för Gävleborgs företag mycket starkt i dagsläget. Detta gäller samtliga branscher som omfattas av undersökningen.

1.2.11 Infrastruktur

Länet är utbyggt med bredband i de kommersiella stråken och ortsnäten i städerna har tillräcklig hastighet. Vid små orter och byar där utbyggnad av bredband inte är kommersiellt motiverad finns områden som endast klarar modemuppkoppling. Där det endast finns uppkoppling via telefonmodem är detta inte tillräckligt för att stimulera utvecklingen på landsbygden. Områden med telestation som saknar bredbandsanslutning måste därför uppgraderas. Bredband dras fram till närmaste telestation som då lägst kan erbjuda XDSL-förbindelse till fastigheter som är trådanslutna till telestationen. LRF:s barometer 2009 för entreprenad, hästverksamhet, uthyrning, turism och småskaligt livsmedelsföretagande uttrycker länets medlemmar att bredband och vägar är de viktigaste samhällsserviceåtgärderna för utveckling.

1.2.12 Rovdjur

I länet finns björn, varg, lo, järv och kungsörn. Antalet björnar är i medeltal 528 djur +/- 200 djur. Det bör noteras att detta endast är en uppskattning från forskningen. Det finns 28-30 stationära vargar alltså antal djur och inte revir. Spårning och inventering pågår kontinuerligt för att uppdatera den siffran. Vargjaktens effekter i länet är ännu ej kartlagda. För lodjur har länet haft 18 stycken säkra föryngringar 2009 vilket innebär att vi har cirka 99-106 djur. Det finns därtill mellan 10 till 20 järvar i länet.

50 kungsörnar räknas till säkra djur i länet. Därtill kommer lösfåglar och enligt kungsörnsgruppen uppskattas dessa till ett 10-tal men osäkerheten på den siffran är stor, åt båda håll.

1.3 Analys av länets styrkor, svagheter, möjligheter, och hot

För att ta reda på vad som ska prioriteras i vårt län har vi genomfört en SWOT-analys. Analysen framgår av nedanstående sammanställning. De dokument som ligger till grund för denna analys är vårt regionala tillväxtprogram (RTP), arbetet för regionalt utvecklingsprogram (RUP), överenskommelsen om en regional samverkan för att utveckla introduktionen av flyktingar och invandrare i Gävleborgs län, social hållbarhet i Gävleborgs län (Rapport 2005:21), våra regionala miljömål, kulturmiljöprogrammet och vattendirektivet.

Styrkor • Varierat landskap med värdefulla natur- och kulturmiljöer och industriarv • Kustlän • Lokala utvecklingsgrupper, rikt kultur- och föreningsliv • Förnyelsebara råvaror från jord och skog • Ett väl förankrat miljömålsarbete • Attraktivt boende i lantliga miljöer • Hälsingegårdar • Goda kommunikationer Stockholm/Arlanda • Länets geografi för sommar- och vinterturism • Balanserad jordbruksproduktion och stor andel produktionsskogar • Stora områden med riksintresse för vindkraft	Svagheter • Låg formell utbildningsnivå och könsuppdelad arbetsmarknad. • Svag entreprenörsanda • Svag förändringsbenägenhet och jantelag • Glest befolkat i delar av länet • Hög arbetslöshet och höga ohälsotal
Möjligheter • Utvecklingsbart skogs- och jordbruk • Utrymme för nytt entreprenörskap inom förädling av trä och livsmedel samt inom kultur-, turism- och tjänstesektorn. • Världsarv som kan marknadsföra länet och bidra till ökad kulturturism • Nya produkter, nya marknader • Nya företagsidéer inom djurhållning • Lokal ekonomi, samverkan, nätverk och kooperativa lösningar • Nya svenskar på landsbygden • Marknadsföring av ett ökat landsbygdsboende • Vildmark där bland annat länets kust, 154 naturreservat och nationalparker är en resurs för friluftsliv, naturturismföretagande, rekreation och skydd för den biologiska mångfalden • 95 % bredbandstäckning i länet och utvecklad distansutbildning	Hot • För få företag startar • Kvinnor flyttar ifrån landsbygden • Sämre samhällsservice • Sämre kommersiell service • Utebliven generationsväxling i företagen • Nedläggning av jordbruk, igenväxning och minskning av antalet betesdjur • Utarmning av den biologiska mångfalden • Accelererande klimatförändring • Brist på rätt kompetens

2 Strategi, mål, fokusområden och regionala prioriteringar

2.1 Fokusområden

Följande sju fokusområden är inriktningar som ska prioriteras i under programperioden. Fokusområdena har valts utifrån möjligheter som finns att utveckla i länet men även för att stärka de områden som anses som svaga eller kan hota utvecklingen mot en hållbar landsbygd. Dessa inriktningar ska också ses som en tankeväckare och idébank för de företag och aktörer som vill och kan söka stöd inom landsbygdsprogrammet. Förutsättningarna för att bli beviljad stöd ökar ju större anknytning verksamheten har till fokusområdena.

2.1.1 Rikt landskap

Många människor föredrar att bo och verka i ett öppet och varierat landskap. Attraktiva miljöer är stimulerande för kreativiteten och välbefinnandet, vilket i förlängningen skapar bättre förutsättningar för företagande. Vi måste därför slå vakt om vårt variationsrika natur- och kulturlandskap genom brukande, bevarande och vård. Gävleborgs län har en liten andel jordbruksmark och det är viktigt att den kan hållas fortsatt öppen. Detta kräver livskraftiga lantbruk och permanent boende på landsbygden, vilket kommer att kräva diversifiering av jordbruk och nya företagsetableringar. Ekologisk produktion är en viktig del i denna utveckling. Kompetensutveckling av jord- och skogsbrukare och andra landsbygdsföretagare inom natur- kulturmiljö är viktig för att stärka deras konkurrenskraft och möjliggöra fortsatt drift.

Landskapet i Gävleborgs län är rikt på historiska lämningar och värdefulla natur- och kulturmiljöer. I odlingsbygder ligger äldre gårdsmiljöer med bostadshus och ekonomibyggnader som påminner om hushållsekonomin genom århundraden. I skogen, som dominerar landskapet, finns många spår efter tidigare generationers brukande bland annat med genuina fäbodmiljöer. Gävleborg är även ett typiskt gränslän mellan norr och söder, varför naturen bjuder på en stor diversitet i arter och naturtyper. Länet har en lång kuststräcka och ett stort antal insjöar. Landskapets olika miljöer är resurser att ta till vara. De utgör ofta attraktiva boendemiljöer, vare sig de ligger i odlingslandskapet, längs vatten eller i tätorter.

Ett världsarv i landskapet: Hälsinglands gårdar med deras många och stora byggnader är världsunika. De är exempel på en rik bondekultur som växt fram ur ett samhälle utan adel. Genom de projekt som drivits under senare år har Hälsingegårdarna blivit ett positivt laddat begrepp som stärker den lokala identiteten och som lockar turister. Vid världsarvskommitténs möte i Sevilla 2009 konstaterades att Hälsingegårdarna har potential att bli världsarv, men att ansökan måste omarbetas för att tydligare beskriva kulturvärdena. Detta sker nu och beslut om världsarv kommer att fattas av UNESCO under programperioden.

En världsarvsförklaring av hälsingegårdarna är en fantastisk möjlighet och tillgång för både Hälsingland och Sverige. Ett världsarv ger oss möjlighet att verkligen värna ett gemensamt kulturarv och samtidigt ta hem ett samhällsekonomiskt mervärde med kulturmiljön som besöksmål.

Det öppnar möjligheter för såväl diversifiering av jordbruksföretag som utveckling av nya verksamheter och turism. Det ger i sin tur förutsättningar för att kommersiell och offentlig service kan finnas kvar och utvecklas.

Fr o m 2008 pågår ett EU-finansierat projekt med syfte att generera mesta möjliga långsiktiga samhällsnytta av hälsingegården som världsarv. Detta projekt kan i sin tur generera nya, lokala projekt för bevarande och utveckling.

2.1.2 Entreprenörskap och innovationer

Landsbygdens näringslivsutveckling ska ha en tydlig profil mot entreprenörskap och skapa förutsättningar för ett gynnsamt näringslivsklimat.

Historiskt sett har de säkra jobben i skogen och på bruken minskat incitamenten att starta eget. Det lever kvar i vissa delar än idag. För att upprätthålla och utveckla ett livskraftigt näringsliv, krävs nya företag och en fortsatt utveckling av befintliga företag som vill växa. Innovationer, miljöanpassade produktionsmetoder och produkter samt nya kompetenser och företagsformer behöver utvecklas. Även diversifieringen i den traditionella jord- och skogsnäringen ger ökade kunskaper och produktvärden. Gävleborg har stor andel produktionsföretag och därmed också stor andel män bland företagen. Det finns nu en inriktning på att öka andelen tjänsteföretag vilket kommer att medföra att fler kvinnor och nysvenskar kommer att bli en del av näringslivet. Utmaningarna och de svenska satsningar kommer att bidra till denna utveckling.

Företag på landsbygden behöver öka sin konkurrensförmåga. Prioriterade områden är rådgivning och kompetensutveckling för företagare om kvalitets- och miljöprogram samt hållbar ekologisk utveckling. Samverkan och nätverk behöver uppmuntras för att landsbygdsföretagen ska kunna nå större marknader och stimuleras till nytänkande.

Det finns möjligheter att skapa nya arbetstillfällen och ökad produktivitet inom skogsbruket med nya och breddade skogsföretag. Många traditionella arbeten är säsongsbetonade och företagare behöver därmed annan sysselsättning under övriga tider på året.

2.1.3 Besöksnäring

Besöksnäringen har under en lång tid arbetat för att betraktas som en egen näring bland övrigt näringsliv. Idag är besöksnäringen en bransch med god tillväxt. Besöksnäringen i Gävleborg har med sitt geografiska läge och långa kuststräcka tillsammans med både sommar och vintersäsong en potential att växa. Detta kräver en målinriktad affärsutveckling med en tydlig marknadsinriktning där kvalitet och lönsamhet är viktiga mål för att nå större besöksvolym. Vid sidan av de stora aktörerna inom besöksnäringen kan även den lokala besöksnäringen medverka till att stärka de lokala varumärkena. Lokala varumärken ger bygden en identitet och skapar förutsättningar för både produktutveckling och paketering. Även inom detta område finns generellt fler kvinnor än män vilket borde ha möjlighet att påverka utvecklingen av kvinnors företagande på ett positivt sätt. Här kan medel från landsbygdsprogrammet hjälpa till med utvecklingen. Länets naturreservat och nationalparker är en också en unik resurs för den lokala besöksnäringen.

Kultur och kulturmiljöer är grunden för ett fungerande samhälle. Det kan även stimulera entreprenörer till lokala och regionala satsningar på nya eller befintliga utvecklingsbara produkter. Positiva entreprenörer bidrar till regionens och landsbygdens attraktionskraft som besöksmål och plats för boende.

Besöksnäringen är av stor betydelse i ett annat perspektiv eftersom den bidrar till att utveckla den samlade summan av varor och tjänster i lokalsamhället. Detta är i de flesta fall avgörande för att lokalsamhället ska kunna behålla sin lokala service för exempelvis butiker och bensinstationer. Servicegraden är av stor betydelse för landsbygdsbefolkningen men utgör även ett värdefullt serviceställe för den lokala turismen.

2.1.4 Lokala initiativ och lokal samverkan

Landsbygden betyder mycket för länets befolkning. Detta gäller inte bara för turister och besökare utan framför allt för länets invånare. Den främsta attraktionskraften ligger ofta i själva livsmiljön som kan vara antingen boendemiljöer, den lokala identiteten eller närheten till naturen.

Idag är en stor del av denna landsbygd hotad. Det finns en överhängande risk för avfolkning eller isolering som i sin tur bidrar till försämrad infrastruktur och närservice. Denna utveckling har medfört en ökad sammanhållning mellan landsbygdens invånare som ofta bildar lokala utvecklingsgrupper för att hjälpa åt att hålla liv sina lokalsamhällen. Detta arbete bedrivs ofta ideellt och med stor delaktighet från deltagarna.

I områden med negativ befolkningsutveckling är det särskilt viktigt att tillvarata det lokala engagemanget. För landsbygdens fortlevnad är det angeläget att stötta lokala utvecklingsgrupper och nätverk som kan bidra till landsbygdens sammanhållning.

Med hänsyn till hotet om accederande klimatförändring behöver insatser för omställning till ett hållbart samhälle stödjas.

2.1.5 Attraktiv landsbygd för flickor, pojkar, kvinnor och män

En långsiktigt hållbar landsbygd uppnås om unga kvinnor och män upplever att de har en framtid i länet. Det ska finnas möjlighet att studera, arbeta och utvecklas. Då könssegregeringen inom utbildning och arbete fortfarande existerar påverkas länsinnevärnarnas val. En mer könsöverskridande arbetsmarknad bidrar till ett mer jämställt samhälle. Även barns möjligheter till utveckling och trygghet i trafik och närmiljö är viktig. För att skapa förutsättningar för engagerade föräldrar att vara delaktiga i utvecklingen krävs nytänkande. Generationsskiften inom jordbruksföretag och andra mindre företag ska stimuleras.

En landsbygd som är attraktiv för alla ska även kunna visa att arbete och boende är ett alternativ för nya svenskar. Idag finns en överenskommelse om en regional samverkan för att utveckla introduktionen för flyktingar och andra invandrare i Gävleborgs län. Syftet är att introduktionen av den enskilde ska bli så individuellt anpassad och effektiv som möjligt. Länsstyrelsen samordnar arbetet. Gävleborg har därför möjlighet att med en kombination av olika insatser nå integration av nya grupper på landsbygden. Det viktiga är att skapa acceptans, underlätta och främja möten mellan invandrare, företagare och boende på landsbygden.

De nya utmaningarna och satsningen matlandet kommer att bereda möjlighet för fler att etablera sig som företagare på landsbygden. Det behövs fler entreprenörer på bioenergiområdet och inom matlandetsatsningen vilket kan ge utrymme och status till verksamheter som tidigare inte värderats lika högt som järn- och pappersindustrin.

2.1.6 Lokal förädling

Livsmedelsförädling av lokalt producerade produkter bidrar till miljökvalitetsmålet ”Ett rikt odlingslandskap”. Sådan verksamhet bidrar även till att nå andra mål såsom minskade transporter, ökad företagsamhet och minskad utflyttning från landsbygden. Kopplingen mellan besöksnäring och mat med tydlig lokal identitet blir allt viktigare. Lokala varumärken ska därför utvecklas. Åtgärderna ses som en del av Sveriges satsning för matlandet. Förädling av skogsråvara till högkvalitativa trävaror, till exempel möbler, träinredningar eller speciella varor för byggnadsvård och gårdesgårdar kan produceras. Även förädling som bygger på lokalt och traditionellt hantverkskunnande har utvecklingsmöjligheter. För att en regionalt anpassad förädling ska fortleva krävs att kunskapen förmedlas vidare till nya generationer och att råvarutillgången säkerställs.

2.1.7 Förnybar energi och energihushållning

Energiproduktion genom vindkraft, bioenergi och biogas ger ett ökat intresse för areella näringar. Skog täcker redan idag en mycket stor andel av länet och därför är nyplantering på jordbruksmark inte angeläget. Restaurerade älvängar kan i samband med skörd av grönmassa för biogas producera biologisk mångfald. Odling av växtföljdsgrödor för energiutvinning på åkermark är ett sätt att hindra igenväxning. Möjligheter att recirkulera växtnäring från samhället kan utvecklas. Att erbjuda miljövänlig energi till bra priser, både för producenter och för konsumenter gör

företagandet på landsbygden mer hållbart. Utveckling av ny teknik, logistik och metoder för energihushållning och energiutnyttjande kan skapa sysselsättning på landsbygden. Intresset från lantbrukarna är mycket beroende av spannmålspriset. De rekordnivåer som uppnåts 2007 har dämpat utvecklingen av bioenergi från åkermark samtidigt som intresse för bioenergi från skogsmark har ökat. I ett skogslän som Gävleborg finns goda förutsättningar för utvinning av förädlade trädbränslen. Dock är nuvarande uttagsnivå i länet anmärkningsvärt låg. Särskilt då efterfrågan på trädbränsle ökar i hela landet. Trädbränsletillgången är en resurs med tydliga tillväxt- och expansionsmöjligheter bland annat genom ökad sysselsättning i skogen och på landsbygden.

Ett påtagligt intresse för utbyggnad av vindkraft kan konstateras i länet. Gävleborg har mycket goda förutsättningar för vindkraft, det finns goda vindförhållanden och många intressenter. Gävleborg har ambition att vara en nod i utvecklingen av vindkraften i landet. CFL-Centrum för flexibelt lärande i Söderhamn har under hösten 2009 kunnat erbjuda en distansutbildning inom vindkraft. Utbildningen är på högskolenivå och omfattar totalt 60 högskolepoäng.

2.2 Regionala prioriteringar

Axel 1

Landsbygdsprogrammet ska stödja kvinnor och män på landsbygden som genom sitt företagande tar ansvar för att länets landsbygd och dess natur- och kulturlandskap bevaras, brukas och bebos. Start-, moderniserings- och förädlingsstöd ska tilldelas företag med landskapsperspektiv i affärsplanen. Det är särskilt den vallbaserade animalieproduktionen som bidrar till målet rikt odlingslandskap. Investeringar inom mjölkproduktion är angeläget. Även trädgårdsföretag och foderproduktion är prioriterade verksamheter. Ekologisk produktion kommer att premieras. För foder- och livsmedelsproducenter är resurshushållning och effektivisering nyckeln till konkurrenskraftigt företagande. För god uthållighet behövs anläggningar som storleksmässigt anpassats till områdets förutsättningar. Mindre djurantal med högförädlad produktion kan vara lika intressanta som satsningar på större specialiserade anläggningar. Fokus på djur- och arbetsmiljö ger bättre hälsa och därmed mer långsiktigt och mer hållbart företagande.

Kopplingen mellan besöksnäring och mat med tydlig lokal identitet blir allt viktigare. Vidareförädling av lokala livsmedel skapar sysselsättning och ökar möjligheterna för andra företag att profilera länet och är helt i fas med satsningen Sverige som matland. Det är angeläget att fler företagsnätverk inom förädling av livsmedel startar i länet. Länets skogar har stor potential att producera kvalitetsvirke för specialsortiment som sedan kan förädlas lokalt. För detta krävs kunskaper och utrustning både för ny teknik och traditionella metoder. Lokala varumärken för livsmedel ska utvecklas.

För energiområdet krävs innovativa åtgärder. Det saknas metoder för kretsloppsanpassad odling, skörd och bearbetning före konsumentledet. Detta gäller både för energi från skogsbruk och från jordbruk. Bioenergi och biogas är fortfarande i startfas. Behovet av utvecklingsinsatser och investeringar i anläggningar är stort.

Att trygga infrastrukturen på landsbygden är ytterst viktigt för att hålla landsbygden levande, tillgänglig och attraktiv. Det finns även ett stort behov av ökad kunskap om skötsel och anpassning av befintliga och framtida vägar till kommande klimat. Bidrag till ordnad förvaltning av vägar kan beviljas till mjuka investeringar när tydliga samordningsvinster går att nå.

Länsstyrelsen bifaller inkomna ansökningar som uppfyller strategins prioriteringar. Beslutstakten beror på mängden tillgängliga medel inom åtgärderna. Pengarna kommer därför troligen att vara slut inom vissa åtgärder innan programperiodens slut 2013. Förhållningssättet grundar sig främst på den stora investeringsviljan hos animalieproducenter i början på programperioden samtidigt som en viss invägningsminskning noterats hos mejerierna.

Ett företag kan i normalfall få maximalt 675 000 kr i bidrag under programperioden utöver insatser för kompetensutveckling och startstöd och stöd för investeringar i biogasproduktion. Undantag kan medges. Till undantagen räknas investeringar i mjölkproduktion och biogasproduktion.

Sökande ska inte kunna kringgå beslutade stödtak och komma i åtnjutande av högre stödbelopp genom att söka stöd via flera fysiska eller juridiska personer.

För att olika åtgärder ska kunna samverka avser takbeloppet. 675 000 kr under programperioden endast investeringsstöd för företag. Ansökningar om startstöd, projektstöd och medel för

kompetensutveckling ingår inte i denna begränsning. Det är därför möjligt för företag att förstärka en investering med kompetensutveckling och även genom projektverksamhet både inom axel 1 och axel 3.

Startstöd, 112

Mål: Uppmuntran till generationsväxling

Prioritering: Företag som uppnår minst 1 350 timmars arbetsbehov inom tre år, sökande bör då uppnå minst 900 timmars sysselsättning i verksamheten
Djurproduktion

Villkor: Affärsplan

Yngre än 40 år förstagångsetablering inom sektorerna lantbruk och trädgård

Stödet ska sökas inom ett år från etableringen

Relevant teoretisk yrkesutbildning genomförd inom tre år från etableringen

Den stödsökande ska ha ett ekonomiskt ansvar för företaget och äga minst 25 % av verksamheten.

Anknyter till fokusområden: Rikt landskap

Entreprenörskap och innovationer

Attraktiv landsbygd för flickor pojkar, kvinnor och män

Målgrupper: Lantbruks- och trädgårdsutbildade kvinnor och män, yngre än 40 år.

Företagsstöd: Maximalt 200 000 kr

Projektstöd: Nej

Modernisering, 121

Mål: Hållbart lantbruks- och trädgårdsföretagande

Prioritering: Ekologisk mjölkproduktion

Mjölkproduktion

Vallbaserad animalieproduktion

Övergång till bioenergi och energibesparande åtgärder

Trädgårdsföretag

Villkor: Affärsplan

Ej till maskiner med undantag för inköp av specialmaskiner, inom frilandsodling i första hand till två eller flera företagare som samverkar.

Ej till vindkraftverk

Anknyter till fokusområden: Rikt landskap

Entreprenörskap och innovationer

Attraktiv landsbygd för flickor, pojkar, kvinnor och män

Förnybar energi och energihushållning

Målgrupper: Jordbruks- och trädgårdsföretag med primärproduktion

Företagsstöd: 30 % av kostnaderna maximalt 675 000 kr

undantaget mjölkföretag, 2,4 miljoner kr

och investeringar i biogas, inget taktbelopp

Högre värden, 123

Mål: Fler primärproducenter som förädlar produkter

Prioritering: Fler sysselsätta
Konkurrenskraftigt och hållbar förädling av lokala livsmedel och andra produkter

Villkor: Affärsplan

Anknyter till fokusområden: Rikt landskap
Entreprenörskap och innovationer
Attraktiv landsbygd för flickor, pojkar, kvinnor och män
Lokal förädling

Målgrupper: Företag som förädlar produkter från jord- eller skogsbruk
Mikroföretag

Företagsstöd: 30 % av investerat belopp, maximalt 675 000 kr
Dubbelt maximalt bidrag 1 350 000 kr om företaget genererar minst 4
helårstjänster

Projektstöd: Nej

Samarbete nya produkter, processer och tekniker, 124

Mål: Utveckla nya produkter
Skapa konkurrenskraftiga företag

Prioritering: Förnybar energi, bioenergi
Företagsnätverk för lokalt producerade och förädlade livsmedel
Innovativ produktion

Villkor: Samarbetsprojekt mellan näringsliv och forskning/universitet/högskola
Minst två företag ska ingå i samarbetet varav en primärproducent

Anknyter till fokusområden: Entreprenörskap och innovationer
Attraktiv landsbygd för flickor, pojkar, kvinnor och män
Lokal förädling
Förnybar energi och energihushållning

Målgrupper: Jord- och skogsbruksföretag
Förädlingsföretag för jord- och skogsprodukter
Industriforskningsinstitut
Högskolor och universitet
Näringsfrämjande aktörer

Företagsstöd: Nej

Projektstöd: Maximalt 60 % av kostnaderna

Infrastruktur, 125

Mål: En väl fungerande infrastruktur som stärker jord- och skogsbruket och landsbygdens konkurrenskraft

Prioritering: Lokal infrastruktur på landsbygden med betydelse för turistnäringen
En trygg och säker energiförsörjning

Villkor: Projektplan, tidplan och finansieringsplan
Stöd lämnas endast till inköp av tjänster för planering, projektering och utbildningsinsatser.
Ordinarie förrättningar bekostas ej ändas vid samordnad förvaltning av enskilda vägar

Anknyter till fokusområden: Besöksnäring
Lokal förädling
Attraktiv landsbygd för flickor, pojkar, kvinnor och män
Förnybar energi och energihushållning

Målgrupper: Markägare
Jordbruksföretag
Skogsbruksföretag
Organisationer för markägare
Andels- och samfällighetsföreningar

Företagsstöd: Maximalt 50 % av kostnaderna

Projektstöd: Maximalt 50 % av kostnaderna
När två eller flera vägsamfälligheter slås samman till en gemensam, samordnad förvaltning bevilja bidrag för 30 % av de stödberättigande kostnaderna dock högst 100 000 kr.

Axel 3

Länsstyrelsen kommer att i första hand prioritera länsövergripande projekt. Prioriteringar kommer också att göras med hänsyn till hur starkt de anknyter till någon eller några av länets sju fokusområden. Generellt premieras innovativa åtgärder med möjlighet till långsiktigt hållbar verksamhet. Bidrag till evenemang och driftkostnader beviljas inte.

Vid sidan av det traditionella jord- och skogsbruket bör diversifiering ge nya möjligheter till arbetstillfällen. Särskilt kvinnor och ungdomar inom nya affärsområden knutna till jordbrukets markanvändning, produkter och tjänster välkomnas. Investeringar för biogasproduktion till samhället är en areell näringsgren att utveckla.

Särskilda insatser för att utveckla näringsliv och arbetsmarknad behövs. Nya affärsområden, innovationer, samverkanssätt, miljöanpassade produktionsmetoder och produkter samt nya kompetenser och företagsformer behöver utvecklas. Generationsskiften i företag behöver ökat fokus liksom invandrades, ungdomars och kvinnors företagande. Biogasproduktion, dess infrastruktur och uppgradering till fordonsgas behöver entreprenörer med miljöprofil utöver lantbruksföretagen. Fler företagsnätverk inom biogas ska bildas.

Det finns en växande nationell och internationell efterfrågan av arrangerade upplevelser. Det öppna och omväxlande kulturlandskapet med den goda bebyggda miljön och inslag av stora skogsområden, ett stort antal sjöar, vattendrag och en säregen kuststräcka ger en grund för att vidareutveckla turism. Länet har idag en rad välkända varumärken och destinationer som alla har god potential att stärkas ytterligare. Hälsingegårdarna och Järnriket är exempel på sådana varumärken där ytterligare affärsutveckling är möjlig. Det är viktigt att företagsnätverk inom turism startar.

Landsbygdens service är oftast sämre än i städer och större tätorter men bör kunna stärkas om förutsättningar skapas för samverkan mellan offentlig, privat- och ideell sektor. Fokus ska ligga på lokalt anpassade lösningar. Samordning samt olika lösningar, gärna innovativa ur ett lokalt perspektiv, ska stimuleras. Tillgång till snabbt bredband, lägst 100 Mbit/s, är viktig faktor för utveckling av landsbygdens företagande och service. För att få igång en positiv utveckling i Dalälvsområdet kommer åtgärder för myggbegränsning att prioriteras.

Det lokala engagemanget varierar mellan byarna i länet. I byar med negativ utveckling gäller det att vända passivitet till aktiviteter som kan öka byns och bygdens attraktionskraft. Det är viktigt att stötta grupper och nätverk.

Länet har ett rikt kulturarv och en varierande natur som är av stor vikt för länets attraktionskraft. Välbevarade kulturmiljöer är ofta uppskattade, inte bara av boende och besökare utan också av företagare och entreprenörer. I länet finns exempel på företag som etablerat sig i kulturhistoriska miljöer. Kulturlandskapet präglas av en mängd byggnader som idag saknar användning. De är dock viktiga för förståelsen av landskapets historiska dimension och som bidrar till landsbygdens attraktionsvärde.

Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk, 311

Mål: Öka antalet jordbruksföretag som utvecklar produkter eller tjänster inom andra områden än traditionell jordbruksproduktion.

Prioritering: Biogas, produktion för konsument
Turism

Villkor: Affärsplan
Minst 1,2 hektar jordbruksmark är tillgängligt per häst vid hästverksamhet
Stöd till uthyrningsstugor beviljas från andra stugan
Ej till vindkraftverk

Anknyter till fokusområden: Rikt landskap
Entreprenörskap och innovationer,
Attraktiv landsbygd för pojkar, flickor, kvinnor och män
Lokal förädling
Förnybar energi och energihushållning

Målgrupper: Medlemmar av jordbrukarhushåll
Grupper av lantbruksföretag
Organisationer med koppling till lantbruksnäringen

Företagsstöd: Maximalt 30 % dock högst 1,8 miljoner kr för investeringar i biogasproduktion och max 675 000 kr för andra investeringar
Maximalt 30 000 kr till upprustning av befintlig byggnad för övernattnig

Projektstöd: 20- 80 % av faktiska kostnader

Affärsutveckling i mikroföretag, 312

Mål: Ökat antal mikroföretag på landsbygden

Prioritering: Biogas, produktion för konsument
Förädling av lokala produkter
Livsmedel med lokal identitet (matlandet, 1,035 milj kr)
Deltagardrivna nätverk

Villkor: Till företag på landsbygden som sysselsätter färre än tio årsarbetskrafter och som har en omsättning som understiger 2 miljoner euro

Anknyter till fokusområden: Entreprenörskap och innovationer,
Lokal förädling
Attraktiv landsbygd för pojkar, flickor, kvinnor och män
Förnybar energi och energihushållning

Målgrupper: Mikroföretag med verksamhet beroende av lokala resurser
Organisationer som utvecklar affärsverksamhet för landsbygdsföretagare

Företagsstöd: Maximalt 30 % dock 1,8 miljoner kr för investeringar i biogasproduktion och max 675 000 kr för andra investeringar

Projektstöd: 20- 80 % av faktiska kostnader

Främjande av turistnäringen, 313

Mål: Öka antalet företag som vänder sig till besökare på landsbygden med länets attraktivitet som utgångspunkt.

Affärsutveckling av besöksnäringen på landsbygden

Prioritering: Företagande med en tydlig profilering inom hållbar turism
 Turistföretag som satsat på att utveckla affärerna under icke högsäsong
 Samverkansprojekt mellan turistföretag
 Utveckling av lönsam turism med anknytning till Hälsingegårdar

Villkor: Lönsam affärsplan/projektplan
 Främst till mikroföretag med anknytning till landsbygden
 Stöd till uthyrningsstugor beviljas från andra stugan

Anknyter till fokusområden: Besöksnäring
 Attraktiv landsbygd för pojkar, flickor, kvinnor och män

Målgrupp: Landsbygdsföretag
 Turist-, nätverk och organisationer

Företagsstöd: Maximalt 30 % dock högst 675 000 kr
 Maximalt 30 000 kr till upprustning av befintlig byggnad för övernattnig

Projektstöd: 20- 80 % av faktiska kostnader

Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen på landsbygden, 321

Mål: Servicenivån för boende och företagare ska bidra till en hållbar samhällsutveckling
 Utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter ska öka

Prioritering: Utbyggnad/uppgradering av bredband på landsbygden (bredband 4,725 milj kr)
 Samordning av servicefunktioner och logistiklösningar på landsbygden.
 Stärka dagligvaruservicen på mindre orter
 Projekt som främjar boende i byarna
 Lokaler för samverkan och byutveckling

Villkor: Till insatser på lokal nivå, by eller grupp av byar

Anknyter till fokusområden: Entreprenörskap och innovationer
 Lokala initiativ och lokal samverkan
 Attraktiv landsbygd för pojkar, flickor, kvinnor och män

Målgrupper: Företag i samverkan
 Lokala utvecklingsgrupper och organisationer
 Kommuner

Företagsstöd: Maximalt 30 % dock högst 675 000 kr

Projektstöd: 20- 80 % av faktiska kostnader

Förnyelse och utveckling i byarna, 322

Mål: Servicenivån för boende och företagare ska bidra till en hållbar samhällsutveckling
Utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter ska öka

Prioritering: Utbyggnad/uppgrädering av bredband på landsbygden
Samordning av servicefunktioner och logistiklösningar på landsbygden.
Stärka dagligvaruservicen på mindre orter
Projekt som främjar boende i byarna
Lokaler för samverkan och byutveckling

Villkor: Till insatser på lokal nivå, by eller grupp av byar

Anknyter till fokusområden: Entreprenörskap och innovationer
Lokala initiativ och lokal samverkan
Attraktiv landsbygd för pojkar, flickor, kvinnor och män

Målgrupper: Företag i samverkan
Lokala utvecklingsgrupper och organisationer
Kommuner

Företagsstöd: Maximalt 30 % dock högst 675 000 kr

Projektstöd: 20- 80 % av faktiska kostnader

Ansökningar om vägbelysning kan beviljas bidrag för 60 % av stödberättigade kostnader dock högst 100 000 kr. Modern, miljövänlig och energieffektiv teknik ska användas, t.ex. metallhalogen för glest placerad belysning, högtrycksnatrium för tätare placerad belysning, alternativt nyare mer effektiv teknik.

Bevarande och uppgrädering av natur- och kulturarvet på landsbygden 323

Mål: Fler natur- och kulturmiljöer som ingår i lönsamt företagande

Prioritering: Åtgärder som ökar landskapets attraktionskraft genom bevarad och förstärkt natur- och kulturmiljö
Åtgärder som ökar förståelsen för landskapets historiska dimension
Tillgänglighets- och serviceåtgärder för besökare i natur- och kulturmiljöer

Villkor: Ej till åtgärder där ansvaret och finansieringen ligger på kommun eller myndighet
Ej till upprustning av byggnader för bostadsändamål
Affärsplan om hur åtgärden bidrar till fler arbetsstillfällen (företagsstöd)
Projektplan och finansieringsplan (projektstöd)

Anknyter till fokusområden: Rikt landskap
Lokala initiativ och lokal samverkan
Besöksnäring
Attraktiv landsbygd för pojkar, flickor, kvinnor och män

Målgrupper: Lokala utvecklingsgrupper och nätverk

Företagsstöd: Maximalt 30 % dock högst 675 000 kr

Projektstöd: 20- 80 % av faktiska kostnader

2.3 Leader-verksamhet i länet

Samtliga landsbygdsområden i Sverige erbjuds under perioden 2007-2013 möjligheten att genomföra landsbygdsprogrammet med hjälp av Leadermetoden. Avsikten med Leadermetoden är att landsbygdens egen utvecklingspotential ska mobiliseras genom att lokal kunskap kopplas samman med samhällets målsättningar.

För att bilda ett Leaderområde fordras en utvecklingsstrategi som ska tas fram med ett underifrånperspektiv. Detta innebär att lokal kunskap fångas upp så att en helhetssyn på landsbygdsutvecklingen kan erhållas.

En lokal utvecklingsstrategi ska upprättas i varje Leaderområde som ska innehålla ett lokalt partnerskap, Local Action Group (LAG). LAG ska ha en jämn spridning mellan offentliga, privata och ideella aktörer, av vilka mer än 50 % av gruppen ska komma från privat eller ideell sektor. Andelen kvinnor respektive män ska vara minst 40 % och det är värdefullt med representation av ungdomar och svenskar med utländsk bakgrund.

I länet har tre Leader-områden bildats. I Hälsingland har Leader Hälsingebygden bildats, i Gästrikland finns Leader Gästrikebygden och utmed Nedre Dalälven har 10 kommuner i fyra län tillsammans bildat Leader Nedre Dalälven.

Fakta för länets Leaderområden framgår av nedanstående tabell.

<i>Leaderområde</i>	<i>Kommuner som ingår i Leaderområdet</i>	<i>Folkmängd exkl. tätorter, antal invånare</i>	<i>Landareal, inkl. tätorter, km²</i>
Leader Hälsingebygden	Ovanåker, Ljusdal, Nordanstig, Bollnäs (ej tätorten), Hudiksvall (ej tätorten), Söderhamn (ej tätorten),	91 490 63 %	13 936 77 %
Leader Gästrikebygden	Ockelbo (inklusive Lingbo), Hofors, Sandviken (ej tätorten och Österfärnebo) Gävle (ej tätorten och Hedesunda)	49 574 34 %	3 520 19 %
Leader Nedre Dalälven	Österfärnebo församling, Hedesunda församling	4 295 3 %	743 4 %
Summa		145 359	18 199

Kommentar:

- I Leader Hälsingebygden ingår även Ytterhogdal, Ängersjö, Älvros och Överhogdal i Härjedalens kommun.
- I Leader Nedre Dalälven ingår dessutom kommunerna Säter, Hedemora och Avesta i Dalarnas län, Heby, Tierp och Älvkarleby i Uppsala län samt Sala i Västmanlands län

3 Fördelning av budget per åtgärd i respektive axel

Uppgifterna avser Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Åtgärds-kod	Fördelning mellan åtgärder 2009-2013 på nationell nivå. %.	Länsstyrelsens fördelning i mnkr
111 (jbr)	Anges ej i denna kolumn	24,28
111 (skog)	Fördelas av SKS	
112	7,2	12,00
121	68,8	90,59
123	14,3	13,71
124	4,8	6,00
125	4,9	3,68
<u>Summa axel 1</u>	100,0	150,25
214 del (Utvald miljö)	Anges ej i denna kolumn	27,00
227 (Ädellöv)	Fördelas av SKS	
227 (Skogl m-fald)	Fördelas av SKS	
<u>Summa axel 2</u>	..	27,00
311	17,6	17,63
312	26,2	23,87
313	21,6	21,15
321	6,1	11,06
322	9,1	8,66
323	3,9	6,09
331	15,5	12,94
341		0,30
<u>Summa axel 3</u>	100,0	101,69
411	4,3	Anges ej
412	20,1	Anges ej
413	53,1	Anges ej
421	4,2	Anges ej
431	18,3	Anges ej
<u>Summa axel 4</u>	100	Anges ej
SUMMA		

4 Åtgärden kompetensutveckling

Inom åtgärden kompetensutveckling finns dels sökbara medel för företags- och projektstöd dels medel som ingår i länsstyrelsen egen verksamhet inom kompetensutveckling för lantbruk och landsbygdsboende.

Länsstyrelsen kommer att driva flera kompetensutvecklingsprojekt t.ex upphandlade rådgivningstjänster och egen rådgivningsverksamhet. Ekobruk Norr kommer att drivas som länsstyrelsen i Gävleborgs projekt där kostnaderna kommer att myndighetsfördelas på de sex nordligaste länen. På samma sätt kommer Gävleborg att ingå i andra läns projekt.

För att uppnå kompetensutveckling som är kundorienterad och efterfrågestyrd räcker det att fråga kunder och konsulter. För att kompetensutvecklingen ska vara målstyrd och nå nya deltagare krävs andra metoder.

För att säkra målen för den svenska strategin, de regionala miljömålen, de nya utmaningarna och satsningarna kommer Länsstyrelsens egna rådgivningsprojekt att handla om klimat och Matlandet Sverige. Inom till exempel växtnäring och djurvelfärd är det lätt att få externa aktörer att genomföra rådgivningsuppdrag. Dessa rådgivningstjänster kommer därför att upphandlas. I länet är igenväxning ett större hot än utlakning av växtnäring till vattendrag även om det finns områden med problem. För att förbättra vattenkvaliteten i problemområde och för att säkerställa kvaliteten i stort pågår ett ständigt rådgivningsarbete inom växtnäring, bekämpning och ekologisk produktion. I länet har efterfrågan på rådgivningstjänster ökat. Konkurrensen inom rådgivningstjänster i länet är dock inte så stark.

Det är av högsta vikt att erbjuda de nya djur-, mark- och fastighetsägarna kunskap och vägledning i deras arbete som landskapsförvaltare. Det gäller att lägga fokus på att kompetensutveckla dem som kan minst. Processinriktat arbetssätt har prövats med gott resultat. Det innebär att formera grupper med likartad produktionsinriktning i företagen. En gemensam bakgrund är sammanhållande för grupperna och viljan till utveckling, tillväxt och bevarande är drivkrafter. Grupperna träffas kontinuerligt och styr själva vilka områden de vill utveckla.

Kunskapsutbytet kan bli hela gruppens angelägenhet. Erfarenheter och utveckling av gruppens nya kunskaper kan organiseras med ledning av forskare och rådgivare. Resultat och metoder som anpassas lokalt ger ökad konkurrenskraft. Exempel på detta arbetssätt är för fäbodbrukare inom rovdjurstäta områden.

Matlandet Sverige kommer att ges särskilt fokus med start 2010.

För att kunna ta tillvara alla tänkbara resurser och möjligheter skall intentionen vara att involvera alla: kvinnor, män, unga, gamla, nya svenskar, nyinflyttade. En stor del av kurser och utbildningar kommer att bli avgiftsbelagda för deltagarna liksom enskild rådgivning som resulterar i en plan.

Tabell 1. Indikativ budget för Jordbruksverkets olika målområden

Ett rikt odlingslandskap	6,00	
Ingen övergödning	3,00	Varav greppa näringen 0,613 milj kr
Giftfri miljö	1,00	
Begränsad klimatpåverkan	3,00	Varav klimat 0,974 milj kr
Ekologisk produktion	4,27	
Djurens välfärd	3,00	
Tvårvillkor/jordbruksrådgivning	1,00	
Företagsutveckling (konkurrenskraft)	3,00	Varav matlandet 1,908 milj kr
Landsbygdsutveckling	12,94	Varav matlandet 1,035 milj kr

Kompetensutveckling, 111

Mål: Minst 500 deltagare per år i enskild rådgivning, kursverksamhet och fältvandringar.

Prioritering: Ett rikt odlingslandskap
Begränsad klimatpåverkan
Matlandet (1,908 milj kr)
Ekologisk produktion

Villkor: Affärsplan, projektplan

Anknyter till fokusområden: Rikt landskap
Entreprenörskap och innovationer
Attraktiv landsbygd för flickor pojkar, kvinnor och män
Lokal förädling
Förnybar energi och energihushållning

Målgrupper: Personer som är verksamma inom jordbrukssektorn inklusive trädgård samt livsmedel- och skogssektorn

Företagsstöd: 50 % av kostnaderna dock max 15 000 kr för konsult hjälp
Max 10 000 kr per person och utbildning för kursverksamhet

Projektstöd: 50-100 % av kostnaderna

Åtgärder i form av utbildning och information, 331

Mål: Minst 100 deltagare per år i kursverksamhet och studieresor

Prioritering: Kompetensutvecklingen ska vara kopplad till företagande
Kompetensutveckling för ökad turism
Kompetensutveckling för ökad diversifiering av landsbygdsföretag
Matlandet (1,035 milj kr)

Villkor: Projektplan, finansieringsplan (projektstöd)
Affärsplan (företagsstöd)

Anknyter till fokusområden: Rikt landskap
Besöksnäring
Attraktiv landsbygd för pojkar, flickor, kvinnor och män

Målgrupper: Landsbygdsföretag
Lokala utvecklingsgrupper och nätverk
Företagsgrupper
Markägargrupper

Företagsstöd: 50 % av kostnaderna dock max 15 000 kr för konsult hjälp
Max 10 000 kr per person och utbildning för kursverksamhet

Projektstöd: 20 – 100 % av godkända projektkostnader
Kräver offentlig medfinansiering minst 20 %

Kompetensutveckling för att förbättra miljön och för att stärka företagens konkurrenskraft

Mål: Ökade kunskaper och kompetens hos företag inom områden som berör produktionskvalitet, tillämpning av ny kunskap och teknik, hållbart resursutnyttjande och utveckling av lönsamt företagande kopplat till skog. Innefattar även rådgivningsinsatser som kompletterar stödet Bevara och utveckla skogens mångfald (axel 2).

Prioritering: Av prioriterade områden rankas fyra områden särskilt högt i länet. Listade i fallande prioriteringsordning. Ansökningar som uppfyller flera kriterier prioriteras högre än de som uppfyller färre.

- 1) Ny och breddad företagsutveckling
- 2) Förnybar energi från skogen. Stimulera produktion av energi från skogen och ett hållbart uttag av biomassa samt kompensationsåtgärder.
- 3) Skog och klimat. Minimera klimatpåverkan samt anpassa produktionen till klimatförändringarna.
- 4) Skogsbruksmetoder och skötselåtgärder för att kombinera miljö- och produktionsvärden.

Övriga prioriterade områden (utan inbördes prioritering):

Förebygga olyckor i skogsbruket, God och funktionell miljöhänsyn, Bra förnygringsmetod och material, Skötselåtgärder för natur- och kulturmiljövärden samt sociala värden, Skog och vatten, Beställarkompetens hos skogsägaren.

Villkor: Projektplan alt affärsplan

Anknyter till fokusområden: Lokal förädling
Attraktiv landsbygd för flickor, pojkar, kvinnor och män
Förnybar energi och energihushållning
Rikt landskap
Entreprenörskap och innovationer

Målgrupper: Personer verksamma inom eller på annat sätt kopplade till skogsbrukssektorn, tex skogsägare, skogsentreprenörer, skogstjänstemän.

Företagsstöd: Maximalt 100 % av kostnaderna. Stöd lämnas till inköp av tjänster för utbildning samt kurslitteratur, resekostnad och eventuell logi. Förlorad arbetsinkomst ersätts ej.

Projektstöd: Maximalt 100 % av projektets kostnader. Projektstöd lämnas för att anordna kompetensutveckling.

5 Åtgärden utvald miljö inom axel 2

Tillgängliga åtgärder har grupperats i två prioriteringsnivåer. I händelse av att inkomna ansökningar överstiger tillgängliga medel är 70 % öronmärkta för prioriteringsgrupp 1. För miljöinvestering och miljöinvestering med fast ersättning prioriteras ansökningar som inkommit senast på för insatsen av Länsstyrelsen angivet datum. Alla prioriteringar är presenterade utan inbördes rangordning med undantag för anläggning av våtmarker.

Grupp 1

- Restaurering av betesmarker och slåtterängar, miljöinvestering och miljöersättning
- Restaurering av överloppsbyggnader i odlingslandskapet
- Särskild skötsel av fäbodbete
- Stängsel mot rovdjur

Grupp 2

- Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövården
- Anläggning och restaurering av våtmarker (våtmarker 0,956 milj kr)
- Återuppbyggnad av trädgårdsgård i odlingslandskapet
- Restaurering och återskapande av stenmur i odlingslandskapet
- Restaurering och återskapande av alléer
- Restaurering av bevarandevärda eller svårbrukade åkermarker
- Bevarande av hotade åkerogräs
- Fågelåker
- Skötsel av landskapselement med särskilda värden
- Särskild höhantering på slåtteräng
- Bete och slåtter på svårtillgängliga platser
- Anpassade skyddzoner

Prioriteringsgrunder, åtgärd för åtgärd

Restaurering av betesmarker och slåtterängar, miljöinvestering och miljöersättning

Vårt mål är att ha 200 ha restaurerad betesmark och slåtteräng vid programperiodens utgång. Vi strävar efter att ”öppna upp” så mycket mark som möjligt under programperioden för att minska igenväxningen i länet. Generellt gäller att restaurering av slåtteräng prioriteras framför restaurering av betesmark. Detta eftersom slåtterängar utgör en relativt liten andel av Gävleborgs naturliga fodermarker. I länets regionala miljömål finns även en utökning av arealen slåtterängar med.

Sekundär prioritering:

- Strandängar
- Marker som höjer/är nödvändiga för värdet på en kulturhistoriskt värdefull miljö
- Områden som är viktiga för landskapsbilden. Som ligger synliga i landskapet och ökar allmänhetens förståelse för det historiska landskapet
- Stora sammanhängande miljöer
- Områden med långsiktigt förvaltande
- De biologiska värdena
- Skapande av brynmiljöer

Restaurering av överloppsbyggnader i odlingslandskapet

- Riksintresseområden för kulturmiljövården
- Områden inom bevarandeplan för odlingslandskapet
- Ansökta världsarvsområden
- Synlighet i landskapet
- Grad/art av arbetsinsats
- Kulturhistoriskt värde
- Byggnader av genuin karaktär, placerade i sin rätta miljö och ej uppförda eller flyttade sedan 1950

Särskild skötsel av fäbodbeta

Marker prioriteras utifrån hur höga kulturhistoriska och biologiska värden de har. Betad skog prioriteras före öppna marker.

Stängsel mot rovdjur

I länet finns björn (528 +/- 200 djur), varg (28-30), lo (ca 100), järv (10-20) och kungsörn (ca 50).

Sista ansökningsdag varje år: 31 mars. Ansökningar inkomna senast detta datum handläggs före senare inkomna ansökningar.

Ansökningar prioriteras vid behov enligt följande:

- Betesmarker före kultiverade beten
- Fäbodar
- Får, get och lantraser av nöt före övriga nötraser och häst

Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövården

Insatser som främjar allmänhetens möjlighet att tillgodogöra sig landskapets natur- och kulturmiljövården prioriteras.

Anläggning och restaurering av våtmarker

Mål: 5 våtmarker i länet cirka 10 hektar

Takbelopp på max 200 000 kr/ha. Även projekteringskostnader kan ersättas, även om projektet sedan får avslag på ansökan.

1. Planerad våtmark i något av Länsstyrelsens åtta utpekade områden i Hudiksvalls, Söderhamns och Hofors kommuner
2. Övriga våtmarker som syftar till att minska växtnäringsbelastningen från jordbruksmark och som gynnar fågellivet

Återuppbyggnad av trädgårdsgård i odlingslandskapet

Maximalt 100 000 kr år/brukare

- Riksintresseområden för kulturmiljövården
- Områden inom bevarandeplan för odlingslandskapet
- Områden som är synliga/tillgängliga för allmänheten
- Gårdsgårdar som syftar till att användas som hägnader för betesdjur

Restaurering och återskapande av stenmur i odlingslandskapet

Ersättning utgår endast till restaurering av stenmurar till ursprungligt utseende.

- Riksintresseområden för kulturmiljövården
- Områden inom bevarandeplan för odlingslandskapet
- Områden som är synliga/tillgängliga för allmänheten

Restaurering av bevarandevärda eller svårbrukade åkermarker

Syftet med stödet är att bevara de natur- och kulturvärden som är kopplade till marken, inte att göra marken mer lättbrukad. Efter restaurering ska åkern ha kvar de eventuella rösen och stora stenar som ligger i den mark som ska restaureras.

- Områden inom bevarandeplan för odlingslandskapet
- Områden som är av stor betydelse för landskapsbilden

Restaurering och återskapande av alléer

Ersättning utgår endast till alléer av lövträd i anslutning till enskild väg.

- Områden som är synliga/tillgängliga för allmänheten
- Delar av den ursprungliga allén bör finnas kvar för att ha en kontinuitet i trädskiktet

Bevarande av hotade åkerogräs

- Anläggande av allmogeåkrar i linje med åtgärdsprogrammet för hotade åkerogräs
- Områden som är synliga/tillgängliga för allmänheten

Fågelåker

- Anläggningar i anslutning till viktiga rastplatser för fåglar i ett öppet landskap med fördel tillgängligt för allmänheten

Prioriteringen av åkrar belägna i öppet landskap syftar till att säkerställa att syftet med stödet uppnås i så stor mån som möjligt och att inte fågelåkern blir en allmän viltutfodring.

Skötsel av landskapselement med särskilda värden

- Element som behöver särskild skötsel för sitt bevarande
- Element med särskilda biologiska värden
- Områden som är synliga/tillgängliga för allmänheten

Särskild höhantering på slåtteräng

- Områden som är synliga/tillgängliga för allmänheten
- Områden där hanteringen gynnar befintliga höga biologiska värden

Bete och slåtter på svårtillgängliga platser

Ersättning till skötsel av områden med höga kulturhistoriska och biologiska värden.

Med svårtillgänglig avses områden på fastlandet som ligger minst 5 kilometer från brukningscentrum samt minst 500 meter från närmast farbara bilväg. För öar krävs ett svårforcerat vatten utan bro eller fast färjeförbindelse inom rimligt avstånd.

Anpassade skyddszoner

Mål 5 ha

- Områden/platser där erosionsskador förekommer eller där risken för sådana är överhängande
- Områden/platser där natur- eller kulturvärden riskerar att skadas i händelse av erosionsskador

Insatser 2011-2013 (ange alla insatser, även de som infördes i länet 2007)

Miljöinvesteringar enligt faktisk kostnader			
Insats	Ska tillämpas i regionen (markera med kryss)	Maximalt Takbelopp i regionen	Maximal stödandel i regionen
1 A. Anläggning och restaurering av våtmarker	X	200 000 kr/ha	100 %
1.B Projekteringskostnader vid anläggning och restaurering av våtmarker	X	Nej	100%
1 C. Restaurering av betesmarker och slåtterängar	X	Nej	90%
1 D. Markförbättrande insatser i renskötselområdet	Nej	Ej aktuellt	Ej aktuellt
1 E. Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövärden	X	Nej	90%
Miljöinvesteringar enligt schablon			
Insats	Maximal schablon	Ska tillämpas i regionen (markera med kryss)	Maximal schablon i länet
2E. Restaurering av överloppsbyggnader i odlingslandskapet samt byggnader vid samevisten	14 300 kr/byggnad	X	14 300 kr/byggnad
2F. Återuppbyggnad av trädgårdsgård i odlingslandskapet	270 kr/m	X	270 kr/m
2 G. Restaurering och återskapande av stenmur i odlingslandskapet	320 kr/m	X	320 kr/m
2 H. Restaurering och återskapande av alléer	2 300 kr/träd	X	2 300 kr/träd
2 I. Restaurering av bevarandevärda eller svårbrukade åkermarker	13 500 kr/ha	X	13 500 kr/ha
2 J.Förstärkning av våtmarkers effekt	900 kr/ha	Nej	Ej aktuellt
2 K Stängsel mot rovdjur	20kr/m	X	20 kr/m
Miljöersättningar			
Insats	Maximal årlig ersättningsnivå	Ska tillämpas i regionen (markera med kryss)	Årlig ersättningsnivå i regionen
1. Bevarande av hotade åkerogräs	4000 kr/ha	X	4 000 kr/ha
2. Mångfaldsträda	500 kr/ha	Nej	Ej aktuellt
3. Fågellåker	3900 kr/ha	X	3 900 kr/ha
4. Skötsel av landskapselement med särskilda värden	A: 12 kr/10 m B: 116 kr/10 m C: 120 kr/st D: 360 kr/st	X	A: 12 kr/10 m B: 116 kr/10 m C: 120 kr/st D: 360 kr/st
5. Särskild höhantering på slåtteräng	1700 kr/ha	X	1 700 kr/ha

6. Bränning	800 kr/ha	Nej	Ej aktuellt
7. Särskild skötsel av fäoddbete	1 200 kr/ha	X	1 200 kr/ha
8. Bete och slåtter på svårtillgängliga platser	1000 kr/ha	X	1 000 kr/ha
9. Ersättning för skötsel av mosaikbetesmarker inklusive andra gräsfattiga marker	2000 kr/ha	Nej	Ej aktuellt
10. Restaurering av slåtterängar och betesmarker	3 600 kr/ha	X	3 600 kr/ha
11 .Röjning av stigar till samevisten	1 800 kr/km	Nej	Ej aktuellt
12. Anpassade skyddzoner	4 000 kr/ha	X	4 000 kr/ha

Bevara och utveckla skogens mångfald

Mål: Bevara och utveckla biologisk mångfald och kulturmiljövärden i skogen. Bidra till uppfyllelsen av miljömålet *Levande skogar* samt främja de sociala värdena på mark som har höga natur- eller kulturmiljövärden.

Prioritering: Arealstöd och schablonersättning- Mindre företag gynnas. Fastigheter i Natura 2000-områden eller värdetrakter enligt länets Strategi för formellt skydd av skog, samt prioriterade skogstyper enligt den strategin, områden utpekade i Åtgärdsprogram för hotad art samt fastigheter med skötselareal över 10 hektar prioriteras högst. Därefter prioriteras skötselarealer större än 5 hektar, natur- eller kulturmiljövärden som ligger i anslutning till andra natur- eller kulturmiljövärden, åtgärder som gynnar hotad art eller biologiskt kulturarv. I tredje hand prioriteras skötselarealer mindre än 5 hektar, riksintressen för kulturmiljövård eller friluftsliv samt natur- eller kulturvärden i kontinuitetsskog.

Målklassning- Målklassningsstöd beviljas utan prioritering till fastigheter med 21-100 hektar produktiv skogsmark. Större fastigheter prioriteras utifrån två prioriteringsgrupper. Prioritet 1 har Natura 2000-områden, värdetrakter enligt länets Strategi för formellt skydd av skog, områden i Åtgärdsprogram för hotad art, områden med kända natur- kultur- och sociala värden samt om ansökan om stöd för åtgärder av dokumenterade miljövärden har inkommit till Skogsstyrelsen. Prioritet 2 innefattar fastigheter där endast två av de tre miljövärdena (natur-, kultur- och sociala värden) finns.

Villkor: Arealstöd och schablonersättning- målklassning krävs för fastigheter med mer än 20 hektar produktiv skogsmark.

Målklassning- fastighet med mer än 20 hektar produktiv skogsmark.

Anknyter till fokusområden: Besöksnäring
Attraktiv landsbygd för flickor, pojkar, kvinnor och män
Rikt landskap

Målgrupper: Skogsägare

Företagsstöd: Arealstöd 7000 kr/ha. Schablonersättningar enligt nedan. Målklassning maximalt 75 kr/ha.

-	Röjning, rensning och utmärkning av stig eller vandringsled	975 kr/100 m
-	Röjning och rensning av äldre stenmur	957 kr/ 100 m
-	Uppsättning av stängsel för att gynna lövskogsmiljöer	6 800 kr/100 m
-	Återställande av mindre flottled	2 100 kr/100 m
-	Frihuggning av naturvärdesträd eller hamling	310 kr/träd
-	Skapande av död ved	80 kr/träd
-	Igentäppning av dike	950 kr/dikespropp
-	Frihugga och rensa kulturmiljö från träd och ris	1 100 kr/objekt
-	Restaurera skoglig kulturmiljöbyggnad	3 700 kr/objekt
-	Skapande av utblick (sikhuggning)	780 kr/objekt
-	Naturvårdsbränning	24 000 kr/objekt + 6 400 kr/ha (mellan 1-3 ha, 14 400 kr/ha)

6 Samband mellan genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet och andra närliggande regionala strategier och program

Avgränsning och koppling till regionalt strukturfondsprogram (ERUF) och nationellt strukturfondsprogram (ESF)

Insatser för att gynna landsbygdens utveckling genomförs både inom landsbygdsprogram och strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning, d v s nationella strukturfondsprogrammet (ESF) och regionalfondens program inom Nutek (ERUF) samt Interreg (mål 3). I strukturfondsprogrammen ska strategiska näringslivssatsningar för konkurrenskraft och sysselsättning samt gränsöverskridande aktiviteter genomföras. Landsbygdsprogrammet ska stödja lantbruk och annan småskalig företagsamhet. De största synergier mellan landsbygdsprogrammet och strukturfondsprogrammen kommer att finnas i frågor som rör främjandet av företagande, tillväxt och innovationer på landsbygden i syfte att stärka konkurrenskraft och sysselsättning. Vägledande för avgränsningar mellan programmen är att landsbygdsprogrammets målgrupper är snävare avgränsade i EU:s regelverk samt att åtgärderna är tydligare riktade mot landsbygd. Vidare kommer landsbygdsprogrammets åtgärder inom de fyra axlarna i första hand att utgå från landsbygdens resurser, lokala utvecklingsförutsättningar och mikro-/småföretagande inom dessa ramar. Det är framför allt i landsbygdsprogrammets axel 3, som berör ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv samt en ökad livskvalitet, som skärningspunkter mot strukturfondsprogrammen finns. Åtgärder som syftar till att förbättra konkurrenskraften i jord- och skogsbrukssektorn, axel 1, liksom åtgärder som syftar till att förbättra miljön och landskapet, axel 2, ska i första hand prövas inom landsbygdsprogrammet.

Exempel på avgränsningar:

Främjande av turismverksamhet kommer inom regionalfonden att vara inriktade på storskaliga projekt / strategiska projekt. Stöd inom landsbygdsprogrammet kommer att vara inriktade på små- och mikroföretag med koppling jord- och skogsbruk samt landsbygdsområden/utveckling.

Investeringsstöd till verksamhet som avser produktion eller förädling av jordbruksprodukter som förtecknas i bilaga I till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen samt skogsprodukter finansieras genom landsbygdsprogrammet. Stöd till företag inom andra sektorer kommer att hanteras inom regionala strukturfondsprogrammet, förutom stöd som avser mikroföretag på landsbygden som finansieras genom landsbygdsprogrammet.

Det regionala strukturfondsprogrammet hanterar generellt sett vad gäller t ex infrastruktur och bevarande och uppgradering av natur- och kulturmiljöarvet på landsbygden större projekt och satsningar. Mindre projekt och lokala projekt kan omfattas av landsbygdsprogrammet.

Socialfonden finansierar projekt för kompetensutveckling av sysselsatta och projekt för dem som har allra svårast att få ett arbete. Alla projekt ska även beakta jämställdhet och tillgänglighet för personer med funktionshinder.

Avgränsning och koppling till Europeiska Fiskerifonden (EFF)

Inom Europeiska Fiskerifonden (EFF) stöds olika verksamheter med koppling till fiskerinäringen. Exempel på detta är investeringar och projekt kopplade till det yrkesmässiga fisket, fiskberedningsindustri, vattenbruk, hamnar, skydd och utveckling av den akvatiska faunan och florin m m. Insatserna är i de flesta fall tydligt avgränsade till yrkesfiskare och andra företagare inom fiskerinäringen.

Insatsområde 4 i EFF, "Hållbar utveckling av fiskeområden", har en bredare ansats avseende målgrupp och strävar efter att uppnå synergieffekter med andra fonder genom att inom särskilt utsedda geografiska områden, såsom fiskeområden, kunna stödja åtgärder som stärker entreprenörskap, sysselsättning och områdenas konkurrenskraft. Turism- och upplevelsenäringen är inom EFF endast stödberättigad inom insatsområde 4. Yrkesfiskare kan emellertid få stöd för att diversifiera sin verksamhet i riktning mot turism även utanför fiskeområdena. Huruvida vi får något fiskeområde inom Gävleborgs län är ännu oklart. I övriga områden är landsbygdsprogrammet den huvudsakliga källan till ekonomiskt stöd till projekt för att utveckla turismen på landsbygden förutom i större strategiska strukturbyggande satsningar där regionala fonden kan gå in. Företag inom fiskerinäringen skulle till exempel kunna ingå i nätverkssatsningar med andra landsbygdsföretag och organisationer. Projektansökningar inom EFF kommer att hanteras av länsstyrelsen och avstämningar kommer att göras med landsbygdsprogram och med Tillväxtverket.

Koppling till regionalt miljömålsprogram

De regionala miljömålen är det viktigaste styrdokumentet för miljöarbetet inom lantbruksområdet. I Gävleborg är igenväxningen ett större problem än växtnärläcksage. Landsbygdsprogrammets möjlighet att gynna verksamhet med betes- och vallbaserade djurproduktion samt vård av natur och kulturarvet är mycket värdefullt för att kunna uppnå målen för rikt odlingslandskap.

Koppling till länets kulturmiljöprogram och anslaget för kulturmiljövård

Ett kulturmiljöprogram har tagits fram för länet i bred samverkan med många aktörer. Huvudmålet för detta är att kulturarvet ska ses som en resurs, där kunskap, delaktighet och ansvar leder till ett hållbart brukande. Mycket av det som föreslås i kulturmiljöprogrammet överensstämmer med landsbygdsprogrammets genomförandestrategi. Det innebär att det är möjligt att samfinansiera åtgärder inom landsbygdsprogrammet med Länsstyrelsens kulturmiljöbidrag (7:2 Bidrag till kulturmiljövård) för en ännu större bredd och miljönytta.

Avgränsning och koppling till regionalpolitiska medel 1:1, program för grundläggande tjänster och service på landsbygden och program för att främja kvinnors företagande

Länsstyrelsen och Region Gävleborg hanterar regionalpolitiska medel ur anslag 1:1. Dessa medel kan användas för offentlig medfinansiering till landsbygdsprogrammet. Företagsstöd finansierade med medel från anslag 1:1 får inte utgå till jordbruks- och fiskerinäringarna.

Programmet för grundläggande tjänster och service på landsbygden är främst avsett för nya lösningar för service på landsbygden. Stöd till lanthandeln lämnas normalt till den så kallade sistabutiken.

Programmet för att främja kvinnors företagande syftar till att främja information, rådgivning och affärsutvecklingsinsatser mer tillgängliga och anpassade till kvinnors behov och efterfrågan. Programmet riktar sig till kvinnor som driver eller vill starta företag. Kvinnors företagande med koppling till jord- och skogsbruk stöds i första hand genom landsbygdsprogrammet.

För synergieffekter mellan landsbygdsprogrammet och dessa tre program görs bedömningar av stödansökningar vid de gemensamma beredningstillfällena.

7 Samordning, förankringsprocess och partnerskap

Redan i början av februari 2006 bjöd Länsstyrelsen in till ett möte med vårt stora regionala nätverk, landsbygdsakademin, för att samtala om hur arbetet med vårt regionala landsbygdsprogram skulle utformas. Landsbygdsakademin består av representanter från kommuner, myndigheter, lokala utvecklingsgrupper och intresseorganisationer. Det fanns ännu inga direktiv från Jordbruksverket utan diskussionerna rörde mer vad som krävs i vårt län för att utveckla landsbygden. Utöver det har Länsstyrelsen i slutet av april 2006 speciellt bjudit in aktörer från jordbruksnäringen för att beakta de delar som denna grupp anser är viktigt att ta med i ett regionalt program. Därefter arbetade Länsstyrelsen fram ett förslag på genomförandestrategi utifrån Jordbruksverkets direktiv. Förslaget vilade till stora delar på synpunkter från den första träffen med landsbygdsakademin, men även befintliga program och strategier i länet. I slutet av september 2006 anordnade Länsstyrelsen ytterligare en träff med landsbygdsakademin där förslaget presenterades och synpunkter på SWOT-analys och fokusområden sammanställdes. Inför färdigställandet av strategin genomfördes en remissrunda.

I arbetet med revideringen av genomförandestrategin under 2008 har Länsstyrelsen under våren träffat landsbygdsakademin. Erfarenheter från programmet behandlades där och eventuella behov av förändringar togs upp. Frågan om att bilda ett fast partnerskap, ett landsbygdsråd, bestående av ett mindre antal organisationer ställdes. Detta togs emot positivt och förslag på medverkande organisationer lämnades. Länsstyrelsen valde sedan ut organisationer, bjöd in dem att lämna förslag på kvinnlig respektive manlig representant, och fattade sedan beslut om sammansättningen av landsbygdsrådet som på detta sätt fick en jämn könsfördelning och i övrigt bred täckning i länet. Landsbygdsrådet kommer att träffas två till tre gånger per år och landsbygdsakademin en gång per år. Landsbygdsrådet träffades i september 2008 för en genomgång av behovet av revideringar av strategin. Under programperioden kommer rådet att följa genomförandet och vara Länsstyrelsens viktigaste forum för samråd. Ett möte har under september 2008 dessutom hållits med Nutek och Region Gävleborg om revideringen av strategin och med speciellt fokus på gränsdragningsfrågor.

Region Gävleborg är just nu inne i en slutfas i arbetet med den regionala utvecklingsplanen (RUP). I detta arbete har Länsstyrelsen deltagit aktivt i olika grupperingar och i de olika faserna av arbetet. Landsbygdsprogrammet och den regionala genomförandestrategin är ett viktigt underlag vid framtagandet av RUP för länet.

För att skapa goda möjligheter till regelbunden diskussion om gränsdragningsfrågor mellan olika regionala strategier och program kommer Länsstyrelsen att bredda samarbetet i vår beredningsgrupp för ärenden inom landsbygdsprogrammet. Från 2007 har denna beredningsgrupp haft en bred intern sammansättning och även haft medverkan från Nutek och Region Gävleborg. Fr o m hösten 2008 kommer gruppen att breddas och även ESF-rådet bjudas in. Arbetsformerna kommer att ses över för att garantera att landsbygdsärenden från de olika myndigheterna och organisationerna bereds på ett allsidigt sätt så att överlappningar kan undvikas och synergier tas tillvara.

8 Uppföljning och indikatorer

Öppen Landsbygd, vår regionala strategi

Gävleborgs läns strategi för genomförande av landsbygdsprogrammet är att arbeta för en Öppen Landsbygd. Strategin ska inriktas på att ta tillvara länets resurser. Dessa presenteras i SWOT-analysen som styrkor och möjligheter samt beskrivs under fokusområdena.

Med Öppen Landsbygd avser vi:

- Öppet odlingslandskap
- Öppna vyer över hav, sjöar och älvdalar
- Öppenhet för entreprenörskap
- Öppen kommersiell service
- Öppet för besökare
- Öppet för integration
- Öppet för innovation
- Öppet för gränsöverskridande samarbete

Regionala mål och indikatorer för landsbygdens utveckling under 2007 - 2013

För att tydligare kunna avläsa effekter av åtgärderna inom landsbygdsprogrammet har följande indikatorer och mål satts upp för att landsbygden i Gävleborg ska bli mer öppen:

1. Åkerarealen har inte minskat 2013 jämfört med 2006
2. Arealen slåtteräng har ökat från ca 130 ha 2006 till 300 ha år 2013
3. Naturbetesmarkerna har ökat från ca 4 500 ha 2006 till 5 000 ha år 2013
4. Minst 100 landsbygdsföretag har startat under programperioden varav minst 40 % av kvinnor
5. Minst 25 lanthandlare, s.k. sista-butiker, finns på landsbygden 2013
6. Minst 30 bensinmackar, s.k. sista-anläggningar, finns på landsbygden 2013
7. Antalet gästnätter på landsbygden har ökat minst 10 % jämfört med 2006
8. Informationsaktiviteter vid kommunernas introduktion av nyanlända flyktingar och andra invandrare är genomförda
9. Minst 5 utvecklingsprojekt för nyanlända flyktingar och andra invandrare har genomförts under programperioden
10. Minst 8 utvecklingsprojekt inom åtgärden Samarbeten nya produkter, processer och tekniker har genomförts under programperioden

9 Informationsåtgärder och utbildningar för genomförande av landsbygdsprogrammet

Inför och i början av programperioden har olika informationsåtgärder ute i länet genomförts. Exempel på detta är större seminarier och träffar med ett mindre antal deltagare i någon by eller för speciella intressegrupper.

I nuläget är det främst telefonsamtal, artiklar och träffar som tillhör det löpande informationsarbetet. Förstärkningar för effektivare information via vår hemsida planeras för 2010. Samordningen mellan regional utveckling anslag 1:1 och landsbygdsprogrammet kommer att öka från och med 2010. Handläggare för de olika stöden kommer att samlas på en enhet tillsammans med handläggare inom fiskefondens stöd.

För att öka kunskaperna och minska handläggningstiden har projektägarutbildningar genomförts tillsammans med verksamhetsledare från Leaderområdena. Fler sådana utbildningar är planerade för 2010.

En bredare grupp landsbygdsverksamma träffas på Skogsstyrelsens sektorsråd. I Gävleborg har det hittills funnits två sektorsråd, norra och södra. På dessa informerar både länsstyrelsen och skogsstyrelsen de olika företagens, organisationernas och föreningars representanter samt invalda politiker om landsbygdsprogrammet olika åtgärder.

Det är inte bara lantbrukare och andra landsbygdsboende som fått ökade kunskaper om landsbygdsprogrammet. Även statliga verk som Naturvårdsverket och Lantmäteriverket ser möjlighet i att utnyttja medlen. Detsamma gäller regionala aktörer som Region Gävleborg, Gävle-Dala Energikontor och Tillväxtverket.

Länsstyrelsens partnerskap för genomförande av landsbygdsprogrammet, Landsbygdsrådet, har träffats två gånger inför revideringen av genomförandestrategin. En remissversion av strategin, Öppen Landsbygd, skickades till Landsbygdsrådet samt lades ut på länsstyrelsens hemsida.

10 Organisation för genomförande av programmet

Landsbygdsprogrammet administreras i länet av Länsstyrelsen. För genomförande och samordning av landsbygdsprogrammet har ett trepartnerskap, Landsbygdsrådet, med representanter för berörda myndigheter och organisationer formaliserats. Parallellt med kontakterna med Landsbygdsrådet genomförs regelbundet möten med Beredningsgruppen där representanter från regional utveckling, Leaderområdena, Region Gävleborg, Tillväxtverket och Socialfonden bjuds in för information om inkomna ansökningar i främst axel 3. Beredningsgruppen träffas fyra gånger per år, i samband med ansökningsomgångarna för projektstöd. En fördelning av ärenden görs på handläggarnivå men det är också möjligt att ärenden flyttas från en handläggande myndighet till en annan myndighet alternativt Leaderområde. Mötena ger också möjlighet att delge uppgifter om tidigare bidragsbeslut.

Leader administreras via LAG i den ordning som beskrivs och regleras i regelverket för Leader. Länsstyrelsen har en processledande roll och ansvarar för helhetsperspektivet. Målet är att utvecklingsarbetet i hög grad styrs av samordnas och i partnerskap planerad verksamhet. Nära kontakt med och uppföljning av leaderinsatserna är en del i arbetet med att se till att strategins alla delar omsätts i handling.

En förutsättning för ett framgångsrikt och kundorienterat genomförande av Landsbygdsprogrammet är att tillräckliga resurser tillförs Länsstyrelsen.